

Sprawozdanie z seminarium CISI finalizującego międzynarodowy projekt: *Curriculum Innovation for Social Inclusion CISI*

W dniach 5–8 sierpnia 2023 roku na Uniwersytecie im. Szoty Rustawelego w Batumi w Gruzji odbyła się międzynarodowa konferencja konsorcjum CISI podsumowująca trzy lata współpracy w międzynarodowym projekcie *Curriculum Innovation for Social Inclusion CISI* w ramach programu *Capacity Building in the field of Higher Education 2019 EU, Erasmus +*.

Projekt CISI był koordynowany przez Ivane Javakhishvili z Tbilisi State University i realizowany w oparciu o konsorcjum 12 partnerów (gruzińskich i z krajów UE) i zawierał komponent badawczy realizowany przez międzynarodowy zespół badaczy z 4 uniwersytetów w Czechach, Niemczech, Rumunii, Polsce (Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego), wspierających wykładowców i badaczy w czterech największych uniwersytetach w Gruzji. Realizowane w jego ramach zadania związane są z opracowaniem i wprowadzaniem innowacyjnych kursów akademickich i nowatorskiego programu studiów kształcenia nauczycieli i pedagogów (wspierających włączenie społeczne osób z niepełnosprawnościami i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w obszarze edukacji włączającej i pedagogiki specjalnej), wymagały systematycznych międzynarodowych *desk research* oraz monitorowania efektywności podstawowych wskaźników rezultatów projektu. Temu służyły cykliczne badania ewaluacyjne w tym online w czasie COVID-19 i badania terenowe (2022–2023) w Gruzji. Badania ewaluacyjne poprzedzone zostały międzynarodowymi *desk research* sfinalizowanym publikacją: თამარ მახარაძე, თამარ აბაშიძე, ანასტასია ქიტიაშვილი, ურსულა მარკოვსკა-მანიستا (U. Markowska-Manista), საბინე ლაუბერ-პოლი, (2019) ინკლუზიური განათლების მხარდაჭერი სერვისების გაუმჯობესება, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, თბილისი (T. Makharadze, T. Abashidze, A. Kitiashvili, U. Markowska-Manista & S. Lauber-Pohle, (2019), *Improving services supporting inclusive education*, Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Disability Research Center and UNDP, Tbilisi).

Ceremonię otwarcia rozpoczęła prof. Tamar Siradze, wicerektor BSU, która podkreśliła znaczenie tego typu międzynarodowych działań dla społecznych zmian w tym inicjowania i rozwoju polityki inkluzyjnej gruzińskich uniwersytetów. Wykład wprowadzający wygłosiła prof. Tamar Gagoshidze, dziekan Wydziału Psychologii i Nauk o Edukacji TSU, która zwróciła uwagę na potrzebę wspierania kadry akademickiej i oświatowej w obszarze specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci, młodzieży i dorosłych oraz na znaczenie specjalistycznej i praktycznej wiedzy w kształceniu studentów psychologii i pedagogiki. W kolejnej części gruzińscy badacze (dr Nana Makaradze BSU, dr Maka Kochauri TeSaU, Davit Gegechkori ATSU, prof. Tamar Makharadze TSU)

prezentowali główne osiągnięcia, perspektywy i wyzwania związane z implementacją kursów akademickich w kontekście gruzińskich uniwersytetów w odniesieniu do celów projektu. Nadrzędnym celem projektu (CISI) było wspieranie procesu integracji społecznej osób ze specjalnymi potrzebami poprzez podniesienie jakości edukacji włączającej w szkołach publicznych w Gruzji. Projekt koncentrował się na rozwijaniu kompetencji absolwentów Programu Kształcenia Nauczycieli oraz wspierał kształcenie ustawiczne w kierunku kształcenia specjalnego dla nauczycieli specjalistów w obszarze edukacji włączającej. Celami szczegółowymi projektu CISI były:

- opracowanie nowych kursów akademickich w zakresie kształcenia specjalnego w *Programie Kształcenia Nauczycieli* na uniwersytetach gruzińskich, będących częścią konsorcjum CISI;
- rozwój 60-kredytowego *Certyfikowanego Programu Kształcenia Specjalnego* dla praktyków – nauczycieli szkolnych i innych specjalistów. Z programu będą mogli skorzystać nauczyciele szkolni, psychologowie i pracownicy socjalni chcący pogłębić wiedzę w tym zakresie i uzyskać status nauczyciela specjalnego;
- opracowanie specjalizacyjnych programów szkoleniowych w zakresie edukacji specjalnej dla wszystkich zainteresowanych grup – praktyków pracujących w szkołach, studentów, kadry akademickiej, przedstawicieli organizacji pozarządowych. Programy te obejmą wprowadzenie do edukacji specjalnej oraz tematy, które są najbardziej pożądane dla praktyków szkolnych/terenowych (potrzeby w tym zakresie są przedmiotem badań terenowych);
- wzmocnienie współpracy szkół, uczelni, organizacji obywatelskich na rzecz poprawy jakości edukacji włączającej. CISI zainicjuje nowe sposoby współpracy pomiędzy tymi instytucjami.

W kolejnej części spotkania badacze z uniwersytetów partnerskich UE (dr Sabine Lauber-Pohle UM, dr Urszula Markowska-Manista – UW, dr Monika Skura – UW, prof. Daniela Popa – ATSU, prof. Katerina Jerabkova, dr Kristyna Krahulcova – PUO) członkowie międzynarodowego *Zespołu Zapewnienia Jakości (QAG)* CISI w powiązaniu z celami szczegółowymi projektu przedyskutowali konkretne cele badawcze, związane z głównymi komponentami innowacyjności kursów i programu kształcenia nauczycieli wdrażanych w latach 2020–2023. Zaprezentowano wyniki monitorowania potrzeb nauczycieli akademickich i studentów w zakresie realizacji kursów i programu szkoleniowego oraz przybliżono ewaluację realizacji kursów i programu szkoleniowego, wskazując obszary dalszego wsparcia w podejściu włączającym, z uwzględnieniem:

- adekwatności i spójności materiałów naukowo-dydaktycznych z programami nauczania;
- skuteczności prowadzonych działań – jako stopień osiągnięcia założonych celów;
- adekwatności – rozumianej jako zgodność działań z potrzebami uczestników i odbiorców oraz dostosowania formy pracy do sytuacji (COVID-19, wojna w Ukrainie i duża liczba migrantów i uchodźców w Gruzji);
- efektywności – rozumianej jako stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.

Zespół ten opracował strategię zapewnienia jakości monitorowania i ewaluacji wdrażanych po raz pierwszy na uniwersytetach kursów i programów, tak w sytuacji pandemii, jak i podczas badań terenowych w Gruzji. Zespół QAG (w podejściu włączającym i kolaboracyjnym) pracował nad rozwojem strategii badań, metod i technik (analizy dokumentów, obserwacji, wywiadu, ankiety), narzędzi badawczych niezbędnych do monitorowania jakości i realizacji badań ewaluacyjnych wśród nauczycieli akademickich (narzędzie samoewaluacji powiązane z metodą *peer counseling*, scenariusz do realizacji obserwacji zajęć, dyspozycje do wywiadu dot. realizacji zajęć i kwestionariusz dot. analizy dokumentacji), studentów (kwestionariusze oceny i ewaluacji oraz dyspozycje do wywiadów fokusowych) oraz opracował kwestionariusz skierowany do nauczycieli i dyrektorów instytucji wdrażających edukację włączającą, uczestniczących w szkoleniach eksperckich prowadzonych przez badaczy z uniwersytetów UE. Co ważne, z uwagi na pandemię, narzędzia monitoringu zostały opracowane i dostosowane do specyfiki pracy uczestników w przestrzeni online (09.2021–02.2022) oraz specyfiki komunikacji w relacji ograniczonych COVID-19 kontaktów międzykulturowych. W drugim etapie (03–10.2023) zostały zaadaptowane do realizacji badań w terenie.

W dalszej części spotkania zaprezentowano (prof. Tamar Makharadze – TSU, dr Nana Makaradze – BSU) wyniki wdrożenia „Special Teacher Certificate Program” i wskazano na główne osiągnięcia, wyzwania i perspektywy dalszych działań w tym obszarze. Następnie omówiono (BSU – dr Nana Makaradze, TeSaU – dr Maka Kochauri, ATSU – Davit Gegechkori, TSU – Ana Mikiashvili, Giorgi Akhmelei, dr Ia Aptarashvili) rezultaty zrealizowanych w różnych instytucjach oświatowych programów szkoleniowych oraz działania szkoleniowe (dr Lika Kiladze – EDEC) upowszechniające tematykę inkluzji, specjalnych potrzeb edukacyjnych i pracy z rodzicami uczniów z niepełnosprawnościami oraz pracy ze społecznościami w kontekście gruzińskim.

W podsumowaniu wyników projektu wskazano również na innowacyjne działania projektowe, zrealizowane na podstawie *desk research* i konsultacji eksperckich w czterech zespołach międzynarodowych, jakimi było przygotowanie w języku gruzińskim w wersji PDF i drukiem podręczników akademickich dla studentów – uczestników kursów CISI na gruzińskich uniwersytetach (*Teaching methodology and developmental features for the visually impaired, Teaching Methodology for Students with Language, Speech and Communication Disorders, Working with students with autism spectrum disorder at school, Methodology of Teaching Children with Learning Disabilities, The methodology of teaching students with intellectual disabilities, Teaching students with emotional and behavioral disorders, Education of Deaf and Hard-of-Hearing (DHH) Learners, Challenges of Inclusion in the society, Foundation for Special and Inclusive Education, Practice of inclusive education*). Są to jedne z pierwszych tego typu recenzowanych materiałów akademickich wykorzystywanych w przekazywaniu studentom specjalistycznej wiedzy akademickiej. W sierpniu 2022 w wydawnictwie Tbilisi State University została wydana drukiem pierwsza recenzowana publikacja: „*Education of Deaf and Hard-of-Hearing (DHH) Learners*” (2022). *Publishing House of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, ISBN 978-9941-491-81-8*. Tematyka książki skoncentrowana jest wokół wybranych zagadnień dotyczących edukacji włączającej w aspekcie pracy z uczniami i studentami niesłyszącymi i słabosłyszącymi. Kolejne

recenzowane publikacje skorelowane z ewaluacją innowacyjnych kursów ukazały się drukiem w 2022 i 2023.

Projekt zakończyły wspólne dyskusje uczestników i uczestniczek dotyczące dalszych lokalnych i międzynarodowych działań w obszarze edukacji włączającej i równych szans dla życia sprzyjającego społecznemu włączeniu i sprawiedliwości społecznej poprzez badania akademickie i programy kształcenia nauczycieli i pedagogów na rzecz praktyki.

Urszula MARKOWSKA-MANISTA

Uniwersytet Warszawski/ University of Warsaw

E-mail: u.markowska-ma@uw.edu.pl, 